

MARCELI KOSMAN

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI BIBLIOTEKI KÓRNICKIEJ PAN W 1978 R.

1. SPRAWY OGÓLNE

A. Główne kierunki działalności

Biblioteka Kórnicka w roku jubileuszu 150-lecia rozwijała zgodnie ze Statutem działalność na trzech płaszczyznach: badawczej, ściśle bibliotecznej i muzealnej. Rzecz jasna elementem dominującym w okresie sprawozdawczym były przygotowania a następnie przebieg wspomnianych uroczystości, które zostały zorganizowane z myślą o spopularyzowaniu w kraju placówki o poważnych zasługach dla kultury narodowej — ukazaniu jej autentycznych dziejów, funkcji w dobie zaborów i późniejszej ewolucji. Sprawa wiąże się z szerszym aspektem edukacji historycznej, przede wszystkim młodzieży szkolnej.

Nie oznacza to, iż zostały zaniedbane dwa pozostałe kierunki, a tzw. muzealny przyniósł szczególnie dobre rezultaty. Przeciwnie — popularyzacja zbiorów zamkowych, która aktualnie, a zwłaszcza w przyszłości, przynieść winna zaplanowane wyniki, jest rezultatem integralnego potraktowania wszystkich trzech kierunków: badania prowadzone nad dziejami placówki pozwalają popularyzować jej przeszłość, ale bez sztucznego rozdzielania „muzeum” i „biblioteki”. W przeszłości była to bowiem całość i obecnie pragniemy integralnie rozwijać edukację o zbiorze pamiątek narodowych (muzealia) wraz z funkcjami warsztatu pracy badawczej (rękopisy, druki).

W zasadzie zostały zrealizowane plany naukowe, postępuje program stworzenia zespołu edytorskiego i kształcenia młodej kadry. Porządkowanie zbiorów bibliotecznych przyniosło wyraźny postęp, zwłaszcza w porównaniu ze zbiorami muzealnymi.

B. Rada Naukowa

Nad działalnością badawczą placówki czuwa powołana na kadencję 1978 - 1980 Rada Naukowa, w której skład wchodzi przede wszystkim przedstawiciele poznańskiego środowiska akademickiego (75%) oraz znawcy kultury staropolskiej z innych ośrodków (25%). Radą kieruje prezes Oddziału PAN w Poznaniu, czł. rzecz. PAN prof. Gerard Labuda,

do jej prezydium należą prof. Zdzisław Kaczmarczyk (wiceprzewodniczący) i doc. Marceli Kosman (dyrektor Biblioteki). Pozostali członkowie: prof. Włodzimierz Dworzaczek (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), prof. Stanisław Kubiak (UAM), prof. Janusz Pelc (IBL PAN), prof. Alojzy Sajkowski (UAM), prof. Andrzej Wyczański (Instytut Historii PAN), doc. Helena Chłopocka (Biblioteka Kórnicka), doc. Jan Seredyka (WSP w Opolu), doc. Janusz Sobczak (Instytut Zachodni) i dr Krzysztof Kostyrko (UAM). Członek Rady doc. Stefan Weyman zmarł 4 IX 1978 r.

Rada Naukowa odbyła dwa posiedzenia plenarne w dniach 17 IV i 19 VII. Na pierwszym z nich dokonano analizy pracy Biblioteki w 1977 r. oraz planu działalności na rok 1978, a także otwarto przewód kwalifikacyjny w sprawie nadania tytułu profesora nadzwyczajnego doc. drowi hab. Marcelemu Kosmanowi; końcowy wniosek w tej sprawie został podjęty na następnym posiedzeniu Rady, którego tematem zasadniczym były przygotowania do obchodów 150-lecia placówki; uroczystości też pożegnano przechodzącego w stan spoczynku doc. S. Weymana, b. dyrektora Biblioteki w l. 1955 - 1975.

Przewodniczący Rady wraz z dyrektorem Biblioteki uczestniczyli obok Sekretarza Wydziału I prof. W. Markiewicza i Sekretarza Naukowego Oddziału PAN w Poznaniu prof. Macieja Wiewiórowskiego w spotkaniu z Przewodniczącym Rady Państwa w Belwederze dnia 26 VI, podczas którego prof. Henryk Jabłoński przyjął protektorat nad jubileuszem 150-lecia.

Na kadencję 1978 - 1980 zostały również powołane rady redakcyjne „Pamiętnika Biblioteki Kórnickiej” (redaktor: doc. M. Kosman), *Lites ac res gestae* (red. doc. Chłopocka), *Acta Tomiciana* (red. prof. A. Wyczański) i katalogów zbiorów specjalnych (red. M. Kosman). W okresie sprawozdawczym ukazał się zeszyt 14 „Pamiętnika”, złożono do druku zeszyty 15 i 16, a także *Katalog Archiwum Bibliotecznego 1869 - 1923* (ok. 26 ark.); trwały prace nad stworzeniem warsztatu edytorskiego dla *Acta Tomiciana*.

Struktura organizacyjna kształtowała się bez zmian.

C. Kadra

W dniu 31 XII 1978 r. Biblioteka Kórnicka zatrudniała 57 osób na pełnych etatach, nie nastąpiła więc zmiana w zestawieniu ze stanem z ostatnich dwóch lat. Stan osobowy w poszczególnych grupach przedstawiał się jak następuje:

- pracownicy naukowo-badawczy: 5 — w tym 2 docentów, 1 adiunkt, 1 st. asystent, 1 asystent
- bibliotekarze dyplomowani: 7 — w tym 4 st. kustoszy, 1 kustosz, 1 adiunkt, 1 dokumentalista

- służba biblioteczna: 15
- służba muzealna: 5
- administracja: 7
- obsługa: 18

Nadto niepełnozatrudnieni: 7

Potwierdzają się spostrzeżenia przedstawione w sprawozdaniu za 1977 r., przy czym dostrzegamy już efekty pracy w zakresie nowej kadry kierowniczej oraz uzyskiwania stopni naukowych (powołano 2 nowych kierowników, po dziesięcioletniej przerwie został wypromowany kolejny doktor). Przewiduje się do 1985 r. (program na dziesięciolecie) 8 doktorantów. Aktualnie na 22 osoby po studiach 2 posiadają habilitacje, 5 doktoraty a z pozostałych 8 uczestniczy w seminariach doktorskich; łącznie więc 15 osób legitymuje się stopniami ponadmagisterskimi lub rokuje realne nadzieje na ich uzyskanie.

D. Budżet. Sprawy administracyjne

Środki budżetowe przyznane Bibliotece odpowiadały jej potrzebom, uwzględniały m. in. zwiększone wydatki w związku z jubileuszem 150-lecia. Realizacja nie budzi zastrzeżeń, w kilku jedynie wypadkach — z uzasadnionych powodów — odbiegała od planu — dotyczy to zwłaszcza delegacji służbowych, ponieważ część gości na uroczystościach realizowała je z własnych środków. Szczegółowe zestawienie zawarte zostało w tabeli.

Biblioteka — właściciel 11 posesji, z czego celom statutowym służą jedynie: zamek, Pałac Działyńskich, 3 oficyny oraz 1 budynek gospodarczy — nie zdołała zrealizować planu przekazania budynków mieszkalnych zajmowanych przez osoby postronne Przedsiębiorstwu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej (sprawa w toku). W okresie sprawozdawczym zbudowano magazyn biblioteczny o powierzchni 125 m² (koszt 1 296 tys. złotych). Wydatki na remonty bieżące wyniosły 581 tys. zł (plan 600 tys. zł). Nie zdołano zaadaptować magazynu na kilkanaście tysięcy książek, który ma być oddany do użytku w pierwszej połowie 1979 r. (rezerwy magazynowe na wyczerpaniu).

Dochody budżetowe

§§	Nazwa paragrafu	Plan	Wykonanie	% wyk.
43	Wpływy z usług niematerialnych jednostek uspołecznionych	—	50 200,— zaległ. 2 700,—	
44	Wpływy z usług niematerialnych dla ludności	80 000,—	63 603,—	
45	Wpływy ze sprzedaży prod. i towarów	—	9 194,20	
73	Rozliczenia z lat ubiegłych	—	684,—	
77	Różne dochody	—	162,—	
	Razem	80 000,—	123 843,20	154,8

Wydatki budżetowe

§§	Nazwa paragrafu	Plan	Wykonanie	% wyk.
11	Wynagr. netto wynikające ze stosunku pracy	2 632 000,—	2 629 785,—	99,9
12	Bezosobowy fundusz płac	60 000,—	58 042,—	96,7
13	Fundusz honorariów	30 000,—	29 850,—	99,5
18	Podróże służbowe krajowe	84 000,—	56 748,70	67,6
31	Materiały i przedm. nietrwałe	475 000,—	464 190,55	97,7
35	Energia elektryczna	15 000,—	11 349,66	75,7
36	Usługi materialne	1 138 000,—	1 020 675,30	89,7
37	Usługi niematerialne	65 000,—	60 156,60	92,7
39	Zakup książek	1 000 000,—	997 116,60	99,7
41	Składki na ubez. społeczne	526 000,—	525 959,—	100,0
42	Różne opłaty i składki	2 000,—	1 875,—	93,7
67	Zakładowy Fundusz Mieszkaniowy	26 000,—	26 000,—	100,0
69	Zakładowy Fundusz Socjalny	52 000,—	52 000,—	100,0
Razem		6 105 000 —	5 933 748,41	97,2

Stypendia naukowe

§ 24	Plan	36 000,—	wykonanie	36 000,—	% wyk.	100,0
------	------	----------	-----------	----------	--------	-------

Zakupy inwestycyjne

§ 72	Plan	62 350,—	wykonanie	62 350,—	% wyk.	100,0
------	------	----------	-----------	----------	--------	-------

Kapitałne remonty

§ 73	Plan	220 000,—	wykonanie	220 000,—	% wyk.	100,0
------	------	-----------	-----------	-----------	--------	-------

Środki specjalne — działalność usługowa Działu Muzealnego

Plan dochodów 1 300 000,— zł, wykonanie 1 343 117,— zł; % wyk. 103

§§	Nazwa paragrafu	Plan	Wykonanie	% wyk.
11	Wynagr. netto wynikające ze stosunku pracy	210 000,—	209 654,—	99,8
12	Bezosobowy fundusz płac	80 000,—	80 135,—	100,2
18	Podróże służbowe krajowe	1 000,—	999,40	100,0
31	Materiały i przedmioty nietrwałe	302 000,—	300 299,50	99,4
35	Energia elektryczna	4 000,—	—	—
36	Usługi materialne	560 000,—	546 952,—	97,7
37	Usługi niematerialne	98 000,—	91 522,—	93,4
41	Składki na ubez. społeczne	42 000,—	41 929,—	99,8
67	Zakładowy Fundusz Mieszkaniowy	1 000,—	1 000,—	100,0
69	Zakładowy Fundusz Socjalny	2 000,—	2 000,—	100,0
Razem		1 300 000,—	1 274 490,90	98,0

2. PRACE BADAWCZE I DYDAKTYCZNE

A. Program naukowy i jego realizacja

W roku sprawozdawczym prowadzono przede wszystkim studia nad dziejami kultury polskiej w ramach Pracowni Dziejów Książki i Bibliotek w Wielkopolsce. Zgodnie z planem długofalowym skoncentro-

wano się na tematach dotąd nie opracowywanych lub znanych bardzo ogólnie, co do których istnieje obfita podstawa źródłowa. Realizacja tych tematów stanowić będzie fragment przygotowań do planowanej na lata 1981-1985 pracy o dziejach Biblioteki Kórnickiej i jej wkładzie w rozwój badań humanistycznych oraz kulturę historyczną społeczeństwa polskiego w XIX-XX w. Z kolei będzie to stanowić punkt wyjścia studiów nad rozwojem bibliotek w regionie i funkcją książki w życiu społeczeństwa wielkopolskiego XI-XX w.

Realizowane tematy wiązały się przede wszystkim z Kórnikiem jako pomnikiem kultury narodowej w czasie zaborów oraz ewolucją tej funkcji w Polsce niepodległej. Oba tematy ściśle wiążą się z obecnymi zainteresowaniami placówką jako obiektem o charakterze muzealnym, a zarazem z żywymi studiami nad kształtowaniem się nowoczesnego narodu polskiego w XIX w. Studia te mają więc charakter naukowy i równocześnie odpowiadają zamówieniu społecznemu (na dalszym etapie przewidziane przygotowania prac popularnych), łączą w sobie dyscypliny humanistyczne (historia, historia sztuki, socjologia).

W ramach badań nad Fundacją Zakłady Kórnickie 1925-1953 zostały przygotowane do druku rozprawy i artykuły na temat podstaw gospodarczych i zakładów Fundacji, a także artykuły o zainteresowaniu FZK ze strony prasy i materiałach źródłowych do dziejów Fundacji (łącznie ok. 18 ark.). Plon wcześniejszych badań stanowiły publikacje, przede wszystkim na łamach „Pamiętnika Biblioteki Kórnickiej” z. 14, wiążące się w głównej mierze z wiekiem XIX. Ożywienie badań nad czasami po I wojnie światowej winno przynieść kolejne efekty w latach najbliższych, podobnie jak pozyskanie do współpracy wysokokwalifikowanych osób spoza placówki.

Szereg tematów zostało przedstawionych podczas sesji naukowej w Pałacu Działyńskich z okazji 150-lecia placówki w październiku 1978 r. przez pracowników Biblioteki oraz gości. Zostały też wówczas przedstawione węzłowe problemy rozwoju placówki oraz współczesnego bibliotekarstwa Wielkopolski.

Przy udziale inych placówek podjęto badania nad aktualnymi zasobami starych druków w Poznaniu i regionie — ich narastaniem, opracowywaniem i wykorzystywaniem do prac historycznych oraz filologicznych.

Inne tematy związane były z dziejami kulturalnymi i wyznaniowymi Rzeczypospolitej szlacheckiej — przede wszystkim nad genezą *Acta Tomicianae* i funkcjonowaniem poszczególnych zwodów w Polsce XVI wieku oraz protestantyzmem poreformacyjnym i historiografią W. Ks. Litewskiego.

Do druku oddano dwa kolejne zeszyty „Pamiętnika Biblioteki Kórnickiej” oraz kilkanaście artykułów, co — biorąc pod uwagę szczupłość kadry, zwłaszcza przygotowanej do prac badawczych, a także zaangażo-

wanej w zadania związane z opracowywaniem zbiorów — stanowi znaczne osiągnięcie. W roku sprawozdawczym ogłoszono następujące prace:

a) H. Chłopocka:

1. Ignacy Zakrzewski, wydawca kodeksu dyplomatycznego Wielkopolski i Lites ac res gestae, „Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej” Z. 14: 1978 s. 51 - 76.

b) Z. Kalisz:

1. Józef Grycz w Bibliotece Kórnickiej „Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej”. Z. 14: 1978 s. 163 - 175.

c. M. Kosman:

1. Protestanci i kontrreformacja. Z dziejów tolerancji w Rzeczypospolitej XVI - XVIII wieku. Wrocław 1978 s. 175.
2. Spotkanie z historią. Klasa IV powszechnej szkoły średniej. Warszawa 1978 s. 148.
3. Historia dla klasy VI (wydanie piąte). Warszawa 1978, s. 208.
4. (wraz z B. Kosmanową): Tytus Działyński i jego dzieło. 150 lat Biblioteki Kórnickiej. Wrocław 1978 s. 271 (s. 5 - 9 oraz 172 - 261).
5. Opowieści kórnickie. Poznań 1978 s. 251. Rec.: M. Bajerowicz: Galeria kórnicka. „Tydzień” nr 38/261 R. VI: Poznań 17 IV 1978 s. 15; W. Staszewski: Kórnickie opowieści. „Głos Wielkopolski” 21 VIII 1977 s. 3; Z. Beryt: Ludzie i sprawy kórnickiego zamku. „Gazeta Zachodnia — Magazyn” 12 - 13 VIII 1978 s. 5. B. Sowińska: Nie tylko „Biała Dama” (Książki tygodnia). „Życie Warszawy” nr 194: 17 VIII 1978; T. Twarogowski: I nie tylko „Biała Dama”. „Nowe Książki” nr 3/695: 15 III 1979 s. 63 - 64; A. Karłowska-Kamzowa, „Kronika Wielkopolski”, nr 1/2: 1979 s. 276 - 280.
6. Biblioteka Kórnicka jako warsztat badań historycznych. „Kwartalnik Historyczny” R. LXXXV: 1978 z. 2 s. 357 - 367.
7. Bibliotekarze kórniccy. „Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej” Z. 14: 1978 s. 5 - 15.
8. Sprawozdanie z działalności Biblioteki Kórnickiej PAN z 1976 r. Ibidem s. 229 - 248.
9. Miejsce Biblioteki Kórnickiej na mapie kulturalnej Wielkopolski. Zarys historyczny. „Kronika Wielkopolski”. Nr 1/14: 1978 s. 94 - 111.
10. Biblioteka Kórnicka na tle polskich księgozbiorów naukowych XIX i XX wieku. „Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk” Sprawozdania nr 94 za 1976 r. Wydział Historii i Nauk Społecznych. Poznań 1978 s. 38 - 41.
11. Rec. R. Plečkaitis: Feodalizmo laikotarpio filosofija Lietuvoje, Filosofija Lietuvos mokymoklo XVI - XVIII amžiais, I - II dalis. Vilnius 1975 s. 528. „Odrodzenie i Reformacja w Polsce” XXIII: 1978 s. 241 - 242.
12. Rec.: I. Sułkowska-Kurasiowa: Dokumenty królewskie i ich funkcja w państwie polskim za Andegawenów i pierwszych Jagiellonów 1370 - 1444. Warszawa 1977 s. 288. „Kwartalnik Historyczny” LXXXV: 1978 s. 702 - 704.
13. Rec.: Rola Zakonu Krzyżackiego w podręcznikach szkolnych Republiki Federalnej Niemiec i Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Pod red. M. Biskupa. Wrocław 1976 s. 112. „Studia Historica Slavo-Germanica” VII: 1978 s. 176 - 177.
14. Rec.: J. Małek: Prusy Książęce a Prusy Królewskie w latach 1525 - 1548. Studium z dziejów polskiej polityki księcia Albrechta Hohenzollerna, Warszawa 1976 s. 290. Ibidem s. 179 - 181.
15. Rec.: W. Bortnowski: Kaliszanie. Kartki z dziejów Królestwa Polskiego. Warszawa 1976 s. 392. „Rocznik Kaliski” XI: 1978 s. 298 - 301.
16. Rec.: Inwentarz Metryki Koronnej. Księgi wpisów i dekrétów polskiej kancelarii królewskiej z lat 1447 - 1795. Oprac. I. Sułkowska-Kurasiowa

- i M. Woźniakowa. Warszawa 1975 s. 312. „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych” XXXIX: 1978 s. 150 - 152.
17. Rec.: Dzieje teologii katolickiej w Polsce. Praca zbiorowa pod red. M. Rechowicza. T. I i II cz. 1. Lublin 1974 - 1976 s. XXIV+424 i 551. „Euhemer-Przegląd Religioznawczy” 3/109: 1978 s. 120 - 122.
 18. Rec.: F. Kotula: Po Rzeszowskim Pogórzu błędząc. Reportaż historyczny. Kraków 1977 s. 350. Ibidem 4/110: 1978 s. 105 - 108.
 19. Rec.: Religinės kovos ir erezijos Lietuvoje, Praca zbiorowa. Wilno 1977 s. 112. Ibidem 2/108: 1978 s. 109 - 111.
 20. O uczonym arystokracie. „Tydzień — Magazyn Ilustrowany” nr 14/237 Poznań 2 IV 1978 s. 10 - 11.
 21. Ostatni z rodu. Ibidem nr 28/251: 9 VII 1978 s. 10 - 11.
 22. Droga ku wolności. Ibidem nr 30/253: 23 VII 1978 s. 4 - 5.
 23. Wielkopolska i Morskie Oko. Ibidem nr 32/255: 6 VIII 1978 s. 10 - 11.
 24. Sala Czerwona. Ibidem nr 43/266: 22 X 1978 s. 14 - 15 i 17.
 25. Po odzyskaniu niepodległości (Szlakami 60-lecia). Ibidem nr 50/273: 10 XII 1978 s. 10 - 11.
 26. Tytus Działyński. „Poznaj swój kraj” nr 8/220: 1978 s. 6 - 7.
 27. Red.: „Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej”. Z. 14: 1978 s. 254.
- d) M. Łuczak:
1. Wykaz strat wojennych z l. 1941: 1945 w Bibliotece Kórnickiej. „Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej”. Z. 14: 1978 s. 181 - 194.
- e) Merkuriusz sarmacki z Niderlandów i Anglii... Tłum. Irena Horbowy, wydał i opracował R. Marciniak. Wrocław 1978 s. 72.
- f. A. Mężyński:
1. Działalność wydawnicza Jana Działyńskiego. „Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej”. Z. 14: 1978 s. 77 - 120.
- g) Z. Nowak:
1. Przyjęcie dóbr kórnickich przez Władysława Zamoyskiego w spadku po Janie Działyńskim. Ibidem s. 121 - 143.
- h) S. Potocki:
1. Miejsce Biblioteki w koncepcjach funkcji kórnickiej. Ibidem s. 145 - 161.
 2. Biblioteka Kórnicka [W:] Muzeum Narodowe w Poznaniu. Źródła i materiały do dziejów Powstania Wielkopolskiego i wojsk wielkopolskich w 1918 - 1919. Katalog Red. M. Olszewski. Poznań 1978 s. 194 - 210.

B. Wydawnictwa źródłowe

Zrezygnowano z nie przynoszącego zresztą efektów od kilku lat tematu: Źródła do dziejów mniejszości niemieckiej w Polsce w okresie międzywojennym. Natomiast w ramach Pracowni Edytorskiej kontynuowano tematy mające w placówce niemal półtorawiekową tradycję: *Lites ac res gestae inter Polonos Ordinemque Cruciferorum*, wydanie trzecie oraz *Acta Tomiciana*. Maszynopis tomu II *Lites* (wyd. trzecie) winien być złożony do 1980 r.

Przygotowania warsztatu edytorskiego oraz sformowania kilkusoosobowego zespołu etatowego (ewentualnie przy korzystaniu dorywczo z pomocy na pracach zleconych osób z innych placówek) wymagają *Acta Tomiciana*. Decyzji wymaga wysunięta propozycja co do ewentualnej re-

edycji pierwszych ośmiu tomów, przygotowywanej łącznie z dalszymi częściami, uzasadniona wymaganiami współczesnego edytorstwa. Prace nad redagowaniem t. XVIII powierzono prof. Wacławowi Urbanowi. Zasadnicze prace zamierza się powierzyć drowi Zdzisławowi Spieralskiemu (w tym: reedycja) oraz drowi Ryszardowi Marciniakowi. Do 1980 r. winien być sformowany skład Pracowni Edytorskiej, tak aby obie serie były systematycznie kontynuowane.

Ponadto przygotowano do druku cz. I korespondencji Augusta Biełowskiego z Biblioteką Kórnicką w l. 1845 - 1874 (wymiana listów z Tytusem Działyńskim). „Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej”. Z. 16: 1980 s. 163 - 233. Cz. II w toku (H. Chłopocka).

C. Kształcenie kadry

Rozwój młodej kadry przebiega na dwóch płaszczyznach: przygotowania zawodowego poprzez kursy i praktyki oraz uzyskiwania stopni naukowych. Pierwsze posiada szczególnie istotne znaczenie ze względu na krótki staż wielu bibliotekarzy przewidzianych do prac edytorskich oraz w zbiorach specjalnych. Obok praktyk wewnętrznych (zbiory specjalne) skierowano do Biblioteki Narodowej (stare druki) na okres tygodnia dwie osoby, oraz do Biblioteki Jagiellońskiej na okres dwóch tygodni (rękopisy) jedną. T. Naganowski ukończył roczne studium informacji naukowej przy Instytucie Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Warszawskiego.

W seminarium doktorskim prowadzonym przez doc. M. Kosmana uczestniczyło 10 osób, w tym spośród pracowników placówki 7. Ukończony został przewód doktorski Z. Kalisza, który na podstawie rozprawy pt.: *Fundacja Zakłady Kórnickie 1925 - 1952* uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie historii uchwałą Rady Naukowej Instytutu Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza z dnia 10 IV 1978 r. W grudniu został tej samej Radzie złożony maszynopis rozprawy doktorskiej T. Naganowskiego pt.: *Funkcja zbioru pamiątek narodowych Biblioteki Kórnickiej w życiu politycznym i kulturalnym społeczeństwa polskiego w dobie zaborów*.

4 osoby (w tym jedna z placówki) brały udział w seminarium doc. H. Chłopockiej, 1 zaś kontynuowała pracę doktorską o Tytusie Działyńskim pod kierunkiem prof. L. Trzeciakowskiego w Instytucie Zachodnim.

D. Dydaktyka uniwersytecka

Samodzielni pracownicy naukowo-badawczy byli związani z dydaktyką szkoły wyższej poprzez zatrudnienie w wymiarze 1/2 etatu w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Pozwalało to z jednej strony uczest-

niczyć w pracach uczelni (również poprzez członkostwo Rady Naukowej IBIN), z drugiej zaś przybliżać studentom Bibliotekę Kórnicką, zwłaszcza poprzez sięganie do jej zasobów źródłowych w pracach magisterskich.

Na seminarium doc. M. Kosmana w r. akad. 1977/78 uzyskało magisteria 16 osób, zaś pod kierunkiem doc. H. Chłopockiej 12. Aktualnie prowadzi ona seminarium dla III i IV r. studium stacjonarnego (łącznie ok. 30 osób), a także wykład z edytorstwa naukowego dla IV r. Na seminariach M. Kosmana (III r. stacjonarny, III i IV r. studium zaocznego) przygotowuje prace 50 osób; nadto ok. 30 uczestniczyło w I semestrze w wykładzie monograficznym na temat: Wybrane zagadnienia z historii kultury staropolskiej.

Związek z dydaktyką uniwersytecką pozwala nie tylko sięgać do stosunkowo słabo wykorzystywanych źródeł rękopiśmiennych z Biblioteki Kórnickiej (uwaga ta jest aktualna w stosunku do kilkunastu procent dyplomantów), ale równocześnie najbardziej uzdolnionym zapewniać druk prac po przeredagowaniu oraz możliwość uczestniczenia w seminariach doktorskich. W 1978 r. zostały zakwalifikowane do druku — w planie wydawniczym placówki — dwie prace magisterskie, dotyczące prasy w Królestwie Polskim oraz w Wielkopolsce międzywojennej.

W okresie wakacyjnym Biblioteka prowadziła praktyki dla studentów bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego (2 osoby z III roku studiów) i Uniwersytetu Śląskiego (2 osoby z I roku). Praktyka w pierwszym przypadku obejmowała zbiory specjalne a zwłaszcza rękopisy, w drugim zaś całokształt prac biblioteki naukowej poczynając od działów podstawowych a kończąc na zbiorach specjalnych.

3. ZBIORY

A. Gromadzenie

W roku sprawozdawczym zbiory Biblioteki Kórnickiej powiększyły się o 17 698 vol. na sumę ponad 1,5 miliona złotych. Wartość nabytków w zakresie kupna, wymiany i darów przedstawia się następująco:

kupno	3 468 vol.	wartość	820 157,70
wymiana	2 447 vol.	wartość	136 510,—
dary	11 667 vol.	wartość	515,250,—
prenumerata	116 vol.	wartość	98 625,40
	17 698 vol.		1 570 543,10

Sumy wydatkowane na nabytki z kupna kształtowały się na poziomie ubiegłorocznym. Na zakup książek i druków zwartych wydano 356 tys. zł; czasopism 143 tys. zł; zbiorów specjalnych 418 tys. zł. Należy jednak zaznaczyć zmniejszenie liczby zakupionych nowych druków.

Wysoka liczba voluminów pozyskanych z darów obejmuje ostatnią partię 1 131 vol. książek ze Stacji Naukowej PAN w Rzymie oraz ogromny ilościowo (10 205 sztuk) zbiór fotografii zabytków z zakresu kultury romańskiej (całość liczy ok. 40 tys. fotografii). Zgromadzony przez Karola Lanckorońskiego, należy także do zbiorów rzymskich przekazanych Bibliotece Kórnickiej.

Z wymiany wpłynęło w 1978 r. 2 447 vol., o kilkadziesiąt vol. więcej niż w roku ubiegłym. Podobnie jak w latach poprzednich są to książki i czasopisma: z Działu Wymiany ORPAN, od zagranicznych i polskich kontrahentów, którzy prowadzą wymianę z Biblioteką Kórnicką, oraz książki nadsyłane w ramach międzybibliotecznej wymiany dubletów.

W zakresie poszczególnych zespołów bibliotecznych warto odnotować ciekawsze z pozyskanych nabytków.

Najstarszym rękopisem z zakupionych w 1978 r. jest dyplom pergaminy z 1691 r. wystawiony dla Stanisława Działyńskiego z linii pomorskiej rodu, z podpisem Jana III Sobieskiego. Z XIX wieku pochodzą akta prawno-majątkowe Wincentego Łukomskiego, średniozamożnego szlachcica z terenu Kujaw. Dołączone do nich dokumenty osobiste jego syna Franciszka uzupełniają posiadane już przez Bibliotekę materiały związane z udziałem Franciszka Łukomskiego w powstaniu styczniowym. Wartość poznawczą dla dziejów historii regionalnej posiadają przekazane Bibliotece w postaci daru akta cechu szewskiego z Kórnicka z XIX i XX wieku. Na uwagę zasługują też materiały biograficzne wybitnego historyka prof. Władysława Semkowicza — dar wdowy po nieżyjącym uczonym.

Gromadzone już od dłuższego czasu spuścizny literackie pisarzy pochodzących z Wielkopolski powiększyło kupione w roku bieżącym Archiwum Literackie Leszka Proroka. Obok materiałów z warsztatu literata część archiwum stanowi korespondencja, w której znajduje odbicie działalność L. Proroka na terenie Poznania jako działacza kultury i sekretarza Zarządu Oddziału Związku Literatów Polskich, a także materiały dotyczące pracy w Zarządzie Głównym w Warszawie. Wcześniejszy zbiór materiałów literackich Romana Brandstaettera uzupełniono w roku 1978 jego bogatą i interesującą korespondencją pochodzącą z lat 1945 - 1973.

Spośród nabytych w 1978 r. starych druków najcenniejszy jest klocek zawierający zespół 134 druków urzędowych dotyczących Pomorza Szczecińskiego, wydanych w większości przez Fryderyka Wilhelma I, a drukowanych głównie w Szczecinie i Stargardzie. Na uwagę zasługuje aż 12 druków XVI-wiecznych, należy też wyróżnić kilka poloników dotyczących Pomorza Zachodniego oraz Inflant i Kurlandii.

Ze starych druków otrzymanych z Centralnej Biblioteki Wojskowej część posiada wartościową grafikę. Choć nie są one polonikami, mają

jednak znaczenie dla romanistów, leżą więc również w profilu Biblioteki.

Pośród nabytków pozyskanych do zbiorów kartograficznych wymieniamy faksymile dzieła posiadanego w Polsce tylko przez Bibliotekę Kórnicką oraz Bibliotekę Jagiellońską: *Atlas von Lievland oder von ... Lief- und Esthland und der Provinz Oesel*. Von Ludwig August Mellin. Riga 1798. Przedruk z 1978 r. opracowany przez Otto Banga i Eckharda Jägera stanowi wartościowe uzupełnienie tutejszego zbioru nastawionego na gromadzenie kartografii historycznej.

Wśród nabytków z zakresu grafiki wysoką wartością artystyczną i starannością wykonania odznaczają się ekslibrisy (akwaforty i cynkotypie) znanego poznańskiego artysty grafika doc. Andrzeja Jeziorowskiego.

Do zbiorów muzealnych zakupiono kilka medali zgłoszonych na konkurs z okazji jubileuszu Biblioteki Kórnickiej, m. in. brązowy medal wybitnego poznańskiego artysty rzeźbiarza Józefa Kopczyńskiego, który został nagrodzony w konkursie. Zespół odznak bractw kurkowych, sięgający tradycjami do średniowiecznych miejskich organizacji obronnych, powiększył się o srebrną odznakę Bractwa Kurkowego z Kruszwicy.

B. Opracowanie

W dalszym ciągu realizowano zadania intensyfikacji opracowania druków nowych, które jest już prowadzone na bieżąco — a także obejmuje przeprowadzone przez akcesję zbiory ze stacji naukowych PAN w Rzymie i Paryżu. Przy obsadzie w dotychczasowym stanie (przeciętnie 6 osób) osiągnięto dalszy postęp, dzięki usprawnieniom organizacyjnym. W ciągu roku sprawozdawczego skatalogowano 6 440 dzieł w 7 517 woluminach oraz wykonano 26 751 kart katalogowych. Dla porównania:

1976 r.: skatalogowano ok. 4 000 dzieł, wykonano 9 324 karty;

1977 r.: skatalogowano 5 257 dzieł, wykonano 22 613 kart.

W skład zbiorów specjalnych wchodziły rękopisy, stare druki, grafika, ekslibrisy, kartografia, dawna fotografia, mikrofilmy, makiety starych druków, muzealia, banknoty i monety (opracowywane), nadto muzykalia, dokumenty życia społecznego, materiały fototechniczne i monety (ze względu na trudności kadrowe nie opracowywane).

Ze względu na znacznie przekraczające dotychczasowe normy nabytki aktualny zespół nie był w stanie opracowywać na bieżąco rękopisów, stąd na 1979 r. pozostały do zinwentaryzowania obfite materiały literackie R. Brandstaettera (częściowo) i L. Proroka (opracowanie doprowadzone do sygnatury 12 760).

W starych drukach, gdzie nabytki nie odbiegały od normy, opracowywano je na bieżąco, kontynuowano też prace nad kartotekami (dru-

karzy, proveniencji, grafiki książkowej, centralnego katalogu starych druków wielkopolskich).

Inwentaryzacja muzealiów prowadzona była na bieżąco (nabytki sygn. 5600 - 5606 w ramach przygotowań do naukowego opracowania zbioru wykonano indeks osobowy dla obiektów sygn. MK 1075 - 1251), ze starego zasobu zinwentaryzowano 9 medalionów i 14 jednostek z daru Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich z 1974 r. Opracowanie naukowe dotyczyło niemal wyłącznie rzemiosła artystycznego, wykonano tu 47 kart pełnych. W związku z potrzebami konserwatorskimi wykonano 56 opisów dokumentacyjnych obiektów, przede wszystkim obrazów. Uporządkowany został liczący kilka tysięcy jednostek zbiór fotograficzny.

W zbiorze grafiki (pracownicy znaczną część czasu przeznaczali na udostępnianie muzealne) koncentrowano się na melioracji indeksu, prace nad kartografią obejmowały bieżące inwentaryzowanie i katalogowanie. W zasadzie ukończono inwentaryzację ekslibrysów (1 680 jednostek, nadto wydzielono 111 kaset dubletów), zaawansowane są prace nad porządkowaniem banknotów (wykonano opisy 784 pozycji wraz z kartami indeksowo-katalogowymi).

C. Udostępnianie

W dalszym ciągu udostępnianie miało charakter prezentacji w czytelniach (Poznań — Pałac Działyńskich, Kórnik — zamek) i utrzymywało się na dotychczasowym poziomie. Należy więc zwrócić uwagę na propagowanie zbiorów w poznańskim środowisku naukowym, które przede wszystkim korzysta z czytelni: wypożyczono tam — łącznie z Biblioteką Instytutu Zachodniego — ok. 25 tys. vol., przede wszystkim ze zbiorów podręcznych; z Kórnika sprowadzono 3 538 vol. Znaczną część czytelników stanowią pracownicy naukowcy PAN i UAM, coraz więcej jednak korzysta też studentów przygotowujących prace dyplomowe, w tym oparte na rękopisach kórnickich. W czytelni kórnickiej odnotowano 540 odwiedzin, w poznańskiej zaś ok. 9 700 (1976 r.: 6 861, 1977 r.: 8 127).

O ile więc w Kórniku zbiory służą głównie pracownikom, nadto przyjeżdżającym na kilka do kilkunastu dni badaczom oraz studiującym mieszkańcom b. powiatu śremskiego, to w Poznaniu coraz wyraźniej zbliżają się do norm osiąganych w bibliotekach naukowych. Niewątpliwie istnieje tu znaczne zapotrzebowanie ze strony czytelników (wartość zbiorów, ciasnota innych czytelni) — toteż placówka winna zdynamizować pracę propagandową, co nastąpiło w roku jubileuszowym, oraz dążyć do powiększenia powierzchni czytelni. To ostatnie wiąże się z kompleksowym rozwiązaniem problemów lokalowych poznańskich placówek PAN.

Natomiast, jak w całym okresie po II wojnie światowej, dominowało udostępnianie muzealne. Zamek zwiedziło 184 967 osób (o 1 855 mniej niż w 1977 r.); kontynuowano działania mające na celu obniżenie nadmiernej liczby zwiedzających, przekraczającej możliwości właściwego udostępniania, jak również wpływających negatywnie na stan zachowania eksponatów. Zgodnie z przyjętym w 1976 r. założeniem szczególnie akcentowano prezentowanie zbiorów grupom specjalistycznym. Zamek zwiedziło szereg delegacji oficjalnych oraz uczestników zjazdów naukowych (m. in. 330 osób z Ogólnopolskiego Zjazdu Matematyków w Poznaniu, 120 osób z II Konferencji Europejskiej Centrum Koordynacji Badań i Dokumentacji w Naukach Społecznych). Zamek dwukrotnie udostępniano społeczeństwu kórnickiemu („Koncert Magnoliowy” — zgodnie z doroczną tradycją oraz koncert klubu Pro-Simfonica z Liceum Ogólnokształcącego).

D. Informacja naukowa

W dziedzinie opracowań informacyjnych przygotowano w roku sprawozdawczym 8 773 opisy bibliograficzne (karty główne druków nowych oraz opisy w inwentarzach zbiorów specjalnych), 58 analiz dokumentacyjnych (karty naukowe i opisy katalogowe rękopisów), 3 850 informacji kartograficznych wprowadzonych do zbiorów (karty proveniencji, indeksy rękopisów, drukarzy, grafiki, muzykaliów w starych drukach), 93 kwerendy pisemne oraz ok. 6 500 ustnych informacji, nadto 900 opisów pod eksponatami wystawowymi.

Dla grup specjalistycznych zwiedzających zamek przygotowywano wystawy (rękopisy, stare druki etc.), zorganizowano trzy stałe wystawy („Książka rosyjska i radziecka w zbiorach Biblioteki Kórnickiej” — c.d. z 1977 r., „Wydawnictwa Biblioteki w latach 1829 - 1978”, wystawa okolicznościowa z okazji 60 rocznicy wybuchu Powstania Wielkopolskiego). Inne ekspozycje związane były z obchodami 150-lecia pałacówki.

Prace nad rozwijaniem informacji o zbiorach w postaci publikacji przebiegały zgodnie z harmonogramem w zakresie rękopisów, natomiast w dalszym ciągu troską napawa brak opracowań i przewodników dla zwiedzających zamek. W toku są przygotowania kolejnych prac, niemniej jednak zbyt niskie nakłady powodują, że znikają one szybko z rynku księgarskiego. Stąd wyłania się postulat równoległego opracowywania kilku przewodników (typu albumowego, objętości ok. 5 ark. oraz ok. 2 ark., a także folderów). Konieczne też wydają się opracowania związane z zabytkami narodowymi typu kórnickiego i ich funkcją w kształtowaniu świadomości patriotycznej społeczeństwa; rezultaty podejmowanych tu zamierzeń będą widoczne dopiero po 1980 r.

E. Inwentaryzacja

W zbiorach nowych prace objęły 97 591 pozycji, w zbiorach specjalnych niemal całkowicie stare druki i rękopisy; pozostałe zbiory przewidziane są na 1979 r.

4. KSZTAŁTOWANIE ŚWIADOMOŚCI HISTORYCZNEJ SPOŁECZEŃSTWA

Do specyficznych zadań Biblioteki Kórnickiej — ze względu na zbiory pamiątek narodowych — od początku niemal jej istnienia należy udział w rozwijaniu wiedzy o przeszłości kraju. Z przyczyn obiektywnych miał on inny charakter w dobie zaborów oraz po odzyskaniu niepodległości. Biorąc pod uwagę kryteria ilościowe (zainteresowanie ze strony zwiedzających) — należy wyróżnić dwa etapy: systematyczny wzrost liczby zwiedzających od schyłku XIX wieku i dynamiczny rozwój w Polsce Ludowej, w dobie umasowienia kultury i turystyki.

Potrzebę dostarczenia odbiorcom informacji o zamku rozumiał już Zygmunt Celichowski, autor pierwszego przewodnika. Następny pojawił się przed kilkunastu laty i był czterokrotnie wznawiany. Niemniej jednak dostrzegamy potrzebę przygotowania kolejnych informatorów (w kilku wersjach językowych i dostosowanych do potrzeb odbiorców), a także prac popularnonaukowych. Istnieje też potrzeba stałego informowania środków masowego przekazu o zasobach placówki, jej funkcjach w przeszłości i chwili obecnej. Kolejna sprawa to krytyczna ocena ekspozycji, która we fragmentach odbiega od dawnego zbioru pamiątek przeszłości, uwaga ta odnosi się zwłaszcza do Sali Mauretańskiej, gdzie ulokowano egzotyczne zbiory australijskie.

Myśl o uporządkowaniu ekspozycji oraz szerokiej informacji opinii publicznej o przeszłości i aktualnych zbiorach placówki legła u podstaw decyzji o zorganizowaniu w 1978 r. jubileuszu 150-lecia. Przygotowania trwały 2,5 roku, który to okres wystarczył do zrealizowania podstawowych zamierzeń organizacyjnych i wydawniczych, natomiast okazał się zbyt krótki dla reorganizacji ekspozycji. Niemniej jednak zdołano zrealizować pierwszy etap inwestycji magazynowej, który pozwoli dokonać niezbędnych przemieszczeń eksponatów.

Ponieważ dokładne sprawozdanie z jubileuszu przedstawiono w innym miejscu, ograniczę się tu do podstawowych danych.

Biblioteka Kórnicka w toku przygotowań do obchodów spotkała się z życzliwością i pomocą ze strony władz wojewódzkich i lokalnych, dzięki zaś inicjatywie kierownictwa PAN oraz Oddziału jej w Poznaniu obchodom nadano rangę uroczystości centralnych. Wyrazem uznania ze strony najwyższych władz PRL stało się przyjęcie patronatu honorowego nad obchodami przez Przewodniczącego Rady Państwa prof. dra Henryka Jabłońskiego, nadania placówce odznaczenia państwowego

(Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski). W głównych uroczystościach uczestniczyli m. in. prezes PAN prof. Witold Nowacki, I sekretarz KW PZPR Jerzy Zasada, sekretarz KW Józef Świtaj, wicewojewoda Zofia Dąbrowska, zastępca kierownika Wydziału Kultury KC PZPR dr Krzysztof Kostyrko, kierownik Wydziału Nauki i Oświaty KW PZPR dr Jerzy Filipiak i zastępca dr Ireneusz Król, kierownictwo Oddziału PAN w Poznaniu z prezesem prof. Gerardem Labudą i sekretarzem naukowym prof. Maciejem Wiewiórowskim, dyrektorzy bibliotek naukowych Poznania i samodzielnych bibliotek PAN.

Na uwagę zasługuje zainteresowanie ze strony prasy centralnej i lokalnej (kilkanaście artykułów) oraz radia i telewizji. W szkicach, felietonach i wywiadach ukazano główne problemy rozwoju placówki i jej zasługi dla kultury narodowej, a także wybrane fragmenty z półtorawiekowej działalności. Ten sam akcent dominował na sesji naukowej (21 X) w Pałacu Działyńskich, na której wygłoszono 9 referatów — o charakterze syntetycznym oraz analitycznym, te ostatnie na podstawie materiałów z przygotowywanych prac doktorskich. Panorama dziejów placówki została ukazana w wielkiej wystawie, eksponowanej w ciągu czterech tygodni (X - XI) w trzech salach poznańskiego Muzeum Narodowego (zaprezentowano na niej ok. 600 eksponatów, wystawę zwiedziło 7200 osób) — było to nie tylko zbliżenie placówki do środowiska poznańskiego, ale po raz pierwszy zaprezentowanie jej zbiorów na tak szeroką skalę. Okolicznościowe wystawy zostały zorganizowane w Pałacu Działyńskich (podstawowe informacje i ilustracje; ponad 5 tys. zwiedzających) oraz na zamku kórnickim (wydawnictwa Biblioteki); pierwsza z nich w I półroczu 1979 r. będzie towarzyszyć prelekcjom organizowanym w większych ośrodkach Wielkopolski (dawne biblioteki powiatowe).

Z wydawnictw jubileuszowych — obok artykułów m. in. w „Życiu Warszawy”, „Trybunie Ludu”, „Expressie Wieczornym”, „Żołnierzu Wolności”, „Panoramie Północy”, „Perspektywach”, „Tygodniu”, „Poznaj swój kraj”, „Gazecie Zachodniej”, „Głosie Wielkopolskim”, „Expressie Poznańskim”, opracowań szczegółowych w „Kwartalniku Historycznym”, „Przeglądzie Bibliotecznym”, „Kronice Miasta Poznania”, „Kronice Wielkopolski”, „Studiach o Książce”, a także w wersjach niemieckiej, francuskiej i angielskiej — wymieniamy pozycje książkowe: M. Kosman: *Opowieści kórnickie* (Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 1978 s. 251, nakład 10 tys. egz. — szkice o postaciach związanych z dziejami Kórniku oraz z Biblioteką, w zasadzie do odzyskania niepodległości przed 60 laty); B. i M. Kosmanowie: *Tytus Działyński i jego dzieło. 150 lat dziejów Biblioteki Kórnickiej*, seria „Książki o Książce”, Ossolineum, Wrocław 1978 s. 272 (nakład 3300 egz.) i wydawnictwo bibliofilskie: *Merkuriusz sarmacki z Niderlandów i Anglii czyli zwięzła relacja z dwóch poselstw...* (Pawła Działyńskiego 1597 r.), Ossolineum, Wrocław 1978

s. 72 (z języka łacińskiego przetłumaczyła I. Horbowy, opracował R. Marciniak), nakład 2 tys. egz.

Obchody 150-lecia wykazały, że placówka cieszy się wysoką oceną w kraju i za granicą (dowodem zainteresowania m. in. tamtejsze informacje prasowe), a zadaniem naszym pozostaje, by — jak napisał w liście gratulacyjnym Przewodniczący Rady Państwa — jej dzisiejsza działalność była godna szczytnej przeszłości. Pomnik kultury narodowej winien być placówką prężną, warsztatem pracy naukowej dla jednych, kolekcją pamiątek przeszłości, dokumentem rozwoju kultury i kształtowania nowoczesnego narodu — dla szerokiego kręgu zwiedzających.

Zamek kórnicki był traktowany w okresie powojennym jako „muzeum wnętrz”. Zgodnie z planem przyjętym w 1976 r. należy jednak zwrócić uwagę na unikatowy jego charakter i eksponowanie akcentów patriotycznych, z drugiej zaś strony w odpowiedzi na zapotrzebowanie szkolnictwa wyższego zorganizować muzeum książki. Wydaje się, że na obecnym etapie rozwoju kulturalnego kraju placówkę PAN-owską stać na to, by odpowiedziała zamówieniu społecznemu. Wówczas w ramach edukacji patriotycznej spełniać będzie właściwą rolę. Toteż dla wszechstronnego przygotowania pionu muzealnego do realizacji tego profilu powstaje jedna z prac doktorskich na temat obecnego i przyszłego kształtu ekspozycji zamkowej. Propozycja ta winna być gotowa w 1980 r., równocześnie z 4-5 publikacjami informacyjnymi o placówce.

5. UWAGI KOŃCOWE

Bilans roku 1978 przedstawia się — przy zestawieniu osiągnięć i braków — pozytywnie. Przede wszystkim w świadomości społecznej regionu i kraju Biblioteka w związku z obchodami 150-lecia osiągnęła znacznie więcej niż kiedykolwiek do tej pory w czasie swego długiego istnienia. Wiąże się to z właściwym planem propagandowym konsekwentnie zrealizowanym dzięki mecenatowi ze strony władz polityczno-administracyjnych Państwa i województwa, stałemu zainteresowaniu i pomocy ze strony Wydziału I PAN, Rady Naukowej, Oddziału PAN w Poznaniu, Wydziału Nauki i Oświaty KW PZPR.

Na płaszczyźnie badawczej postępuje wdrażanie młodej kadry do pracy naukowej i opracowywanie zbiorów specjalnych, wzrasta liczba publikacji. Obok autentycznych zainteresowań naukowych istotny dopióg stanowi tu możliwość awansu etatowego. Stąd dla zapewnienia dopływu nowych pracowników konieczne jest albo przydzielanie dalszych etatów, albo wprowadzenie zasady rotacji.

W najbliższym czasie przewiduje się dalsze wzmocnienie zespołu zajmującego się badaniami nad dziejami kultury (głównie historia bibliotek i książki), kontynuowanie prac nad stworzeniem warsztatu edytor-

skiego dla *Acta Tomiciana*. W zbiorach specjalnych winno nastąpić dalsze przesunięcie akcentów z katalogów na inwentarze, zgodnie z zaleceniami pokontrolnymi, których realizacja spodziewana jest w głównym kształcie na koniec 1980 r. Poddana zostanie analizie obowiązująca od kilkunastu lat struktura pod kątem widzenia adekwatności do aktualnych potrzeb placówki. Ocena zagospodarowania pomieszczeń (pracownie) winna pozwolić na ich pełne wykorzystanie w Poznaniu i stworzenie w Kórniku możliwości dla zorganizowania sali audiowizualnej. Wszystkie te zagadnienia stanowią przedmiot planu pracy placówki na rok 1979.

PRESENTATIONS AND ARTICLES

Edward May (1848): From Studies on Acta Tomiciana. The History of the Epigraphical and Numismatic Collections in the Polish-Lithuanian Period

Acta Tomiciana, the work of a canon from Poznań and Stanisław Głogowski from Gniezno (founded in 1972), was one of the most interesting sources relating to Epigraphy and Numismatics. The last many years brought an extraordinary amount of Polish and foreign historians.

Within the framework of studies on this work undertaken at Poznań, it was intended to exchange the critical history of particular sources of data which will be of particular value in the study on Epigraphy and Numismatics. The authors of the study on the Epigraphy and Numismatics, the authors of the collection of Epigraphy and Numismatics, which had been kept, collected by Jan Głogowski, Stanisław Głogowski in the ancient library of Stanisław Głogowski and his family (Poznań 1911) had some doubts and, on the basis of considerable previous work, defined the set of Tomicians' history collected in Poznań — based by Stanisław Głogowski on the edition of Acta Tomiciana (Vol. 1, Poznań 1911) — as Epigraphy and Numismatics. But he did not solve the problem of the origin of a direct source, and the first Epigraphy and Numismatics collection was what belonged to the Radziwiłł collection. It was revealed that Indziejewski brought the relevant Tomicians in 1811 from Antoni Kwieciński who, in turn, appropriated them from the Radziwiłł library at Nieśwież, where he collected in the years 1804-1810 as a librarian. It is most probable that the works were brought to Nieśwież prior to 1804 from the Radziwiłł collection at Kowno. The Epigraphy and Numismatics collection, therefore, can be identified and correctly placed in the Epigraphy and Numismatics collection. In 1911 it was brought to the Municipal Library of Poznań, then, in 1939, to Warsaw, where the collection was destroyed during World War II.

Marceli Kozłowski, Stanisław Głogowski and Ciekawski

On the basis of manuscript collections stored in the Kowno Library the author described little known details related to Polish-Lithuanian cultural relations in the second part of the 19th century. This was when Polish and Lithuanian literary historical works of the Russian Empire, were mentioned by these people. On the one hand, there was a deepening of the former integration based on Lithuanian's merger with Poland and, on the other, increasing divergences were caused by the role of a native Lithuanian nation. Its representatives opposed integration plans linked with Muscovite traditions and endeavored to find a separate position, independent from Poland even with the aid of common enemies — the partitioning Powers.

